

NHẬN DIỆN SUY THOÁI VỀ TƯ TƯỞNG CHÍNH TRỊ, ĐẠO ĐỨC, LỐI SỐNG, “TỰ DIỄN BIẾN”, “TỰ CHUYỂN HÓA” TRONG CÁN BỘ, ĐẢNG VIÊN

PGS.TS. DƯƠNG QUANG HIỂN (*)

ThS. PHẠM THỊ THÚY HỒNG (**)

Tóm tắt: Bài viết nhận diện các biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống và những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ cả về đối tượng, nội dung, hình thức biểu hiện trên các lĩnh vực của đời sống xã hội ở nước ta hiện nay.

Từ khóa: Đạo đức, lối sống; tư tưởng chính trị; “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”.

Abstract: The article identifies the signs degenerated political ideology, ethics, lifestyle, as well as the internal manifestations of “self-evolution”, “self-transformation” in terms of the subject, content, forms of expression in today’s fields of social life in our country.

Keywords: Ethics, lifestyle; political ideology “self-evolution”, “self-transformation”.

Ngày nhận bài: 19/7/2018 Ngày biên tập: 28/8/2018 Ngày duyệt đăng: 14/9/2018.

Trong suốt quá trình lãnh đạo cách mạng, đội ngũ cán bộ, đảng viên của Đảng và Nhà nước ta luôn giữ vững bản lĩnh chính trị, không ngừng rèn luyện nâng cao phẩm chất đạo đức cách mạng và lối sống xã hội chủ nghĩa, được nhân dân tin yêu, mến phục. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII của Đảng đã khẳng định: “Đa số cán bộ, đảng viên có quan điểm, lập trường tư tưởng vững vàng, giữ gìn phẩm chất đạo đức, vai trò tiên phong, gương mẫu trong thực hiện chức trách, nhiệm vụ”⁽¹⁾. Nhờ đó đã động viên, khích lệ nhân dân vượt qua bao khó khăn, thách thức, đưa công cuộc đổi mới ở nước ta đạt được những thành tựu to lớn có ý nghĩa lịch sử.

Tuy nhiên, những năm qua kỷ luật, kỷ cương ở nhiều tổ chức đảng không nghiêm, bị buông lỏng, sự đoàn kết, nhất trí ở không ít cấp ủy chưa tốt, một bộ phận cán bộ, đảng viên suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống vẫn diễn ra khá phổ biến. Thực

trạng này cần phải được nhận diện rõ mới có thể đề ra giải pháp ngăn chặn và khắc phục. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII của Đảng đã thẳng thắn chỉ rõ: “Tình trạng suy thoái về chính trị, tư tưởng, đạo đức, lối sống trong một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên và tình trạng tham nhũng, lãng phí, quan liêu, những tiêu cực và tệ nạn xã hội chưa được ngăn chặn, đẩy lùi mà còn tiếp tục diễn biến phức tạp”⁽²⁾. Sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ đã được Nghị quyết Hội nghị lần thứ tư, Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII chỉ ra 27 nội dung cụ thể⁽³⁾. Thực trạng đó nếu không được ngăn chặn, đẩy lùi sẽ dẫn đến nguy cơ làm giảm lòng tin của nhân dân đối với Đảng, Nhà nước, gây tổn hại nghiêm trọng đến công tác xây dựng Đảng, đe dọa sự tồn vong của chế độ, sự ổn định và phát triển của đất nước.

Vì vậy, việc nhận diện chính xác các biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” của một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên có ý nghĩa rất quan trọng và cấp thiết hiện nay.

(*) Viện Khoa học xã hội nhân văn quân sự

(**) Tạp chí Tổ chức nhà nước

Đồng chí Trần Anh Tuấn, Bí thư Đảng ủy Bộ, Thứ trưởng Bộ Nội vụ phát biểu chỉ đạo Hội nghị Học tập, quán triệt và triển khai thực hiện Nghị quyết Hội nghị Trung ương 4, khóa XII *Ảnh minh họa*

1. Nhận diện biểu hiện các mặt suy thoái của một bộ phận cán bộ, đảng viên ở nước ta hiện nay

1.1 Biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị

Đó là sự phai nhạt lý tưởng cách mạng, dao động về lập trường, quan điểm chính trị, sa sút ý chí chiến đấu, mơ hồ, hoài nghi về con đường xã hội chủ nghĩa; phủ nhận các giá trị truyền thống cách mạng, đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước; không thực hiện đúng nguyên tắc tổ chức, sinh hoạt đảng, nói và làm trái với đường lối, chủ trương, nghị quyết, chỉ thị của Đảng; không còn ý thức hết lòng vì nước, vì dân, không làm tròn chức trách, nhiệm vụ được giao; vi phạm những điều quy định đảng viên không được làm; thấy đúng không bảo vệ, thấy sai không dám đấu tranh, ngăn chặn; phụ họa, cổ súy cho những nhận thức, quan điểm sai trái, lệch lạc, chống phá sự nghiệp cách mạng, gây tổn hại đến uy tín và vai trò lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước ta.

1.2 Biểu hiện suy thoái về đạo đức, lối sống

Một bộ phận cán bộ, đảng viên sa vào chủ nghĩa cá nhân, sống ích kỷ, xa hoa, hưởng lạc; lạm dụng chức quyền để vụ lợi,

tham ô, tham nhũng, hoặc tạo điều kiện cho người thân trực lợi tham ô, tham nhũng, lợi ích nhóm; lãng phí tài sản công; cơ hội, thực dụng, hám danh, hối lộ, quan liêu cửa quyền, bè phái, xa dân, gây mất đoàn kết nội bộ; nói không đi đôi với làm, nói nhiều làm ít, thiếu trách nhiệm trong công việc; ngại học tập, phấn đấu, rèn luyện; sống buông thả, sa vào các tệ nạn xã hội như ma túy, cờ bạc, buôn lậu; đoàn kết xuôi chiều, thiếu dân chủ trong chỉ đạo, điều hành, quan liêu, xa rời quần chúng, không sâu sát cơ sở, thiếu kiểm tra,

đôn đốc, không nắm chắc tình hình cơ quan, đơn vị mình; vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ, không muốn người khác phê bình khuyết điểm, sai lầm của mình; độc đoán, gia trưởng, cục bộ, bè phái, kèn cựa địa vị, tranh chức, tranh quyền, thiếu trung thực luôn tìm mọi cách để “chạy chức”, “chạy quyền”, “chạy bằng cấp”, “chạy tuổi”, “chạy chỗ”, “chạy lợi”, “chạy tội”; vi phạm thuần phong mỹ tục, tha hóa trong các quan hệ đạo đức gia đình, vợ chồng và quan hệ xã hội.

1.3 Biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”

Đây là chỉ trạng thái, quá trình diễn biến từ bên trong cán bộ, đảng viên theo hướng tiêu cực, lạc hậu, làm biến chất cán bộ, đảng viên, biến chất Đảng và chế độ xã hội, trượt sang quỹ đạo tư bản chủ nghĩa. Đó là quá trình mà bản chất của người cán bộ, đảng viên bị bào mòn dần, phai nhạt phẩm chất cộng sản, xa rời những nguyên lý của chủ nghĩa xã hội, những nguyên tắc của Đảng, rồi biến chất. “Tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” không phải là quá trình đột biến tức thì, mà là một quá trình dần dần, “tích tiểu thành đại”, từ ít đến nhiều, từ nhỏ đến lớn, “tích dần về lượng, để chuyển thành chất” - chất tiêu cực, lạc hậu, quá trình này diễn ra rất phức tạp và khó nhận biết.

“Tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” là một cách diễn đạt khác của suy thoái về tư tưởng chính trị - chỉ trạng thái, quá trình diễn biến của suy thoái về tư tưởng chính trị, nhưng ở mức độ trầm trọng hơn. “Tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” ở mỗi đối tượng - chủ thể có sự biểu hiện khác nhau ở những mức độ và tính chất không giống nhau, điều này nói lên tính chất phức tạp, khó nhận biết, khó đấu tranh phòng, chống và tính chất đặc biệt nguy hiểm của tình trạng này. Tuy nhiên, cần phải nhận diện rõ về mức độ biểu hiện từ thấp đến cao của “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” hiện nay trong một bộ phận cán bộ, đảng viên:

Mức độ thứ nhất, phai nhạt niềm tin, phai nhạt lý tưởng, thiếu tin tưởng vào chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, sự lãnh đạo, quan điểm, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước. Đây là mức độ biểu hiện đầu tiên với dấu hiệu đặc trưng là phai nhạt niềm tin, lý tưởng. Sự phai nhạt này không chỉ là cảm tính, tình cảm mà bước đầu có cả lý tính, lý trí. Những cán bộ, đảng viên ở mức độ này thường thiếu tin tưởng vào chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, vào lý tưởng, mục tiêu, con đường độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội. Mặc dù, họ vẫn thường xuyên ca tụng chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh là cách mạng và khoa học, con đường độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội là đúng đắn, sáng tạo, nhưng trong tư tưởng thì họ lại suy nghĩ khác, sự tin tưởng, niềm tin vào sự lãnh đạo, đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách của Nhà nước thực tế ở họ đã suy giảm, bị phai nhạt. Biểu hiện phai nhạt niềm tin, phai nhạt lý tưởng trong hoạt động thực tiễn đó là, chủ nghĩa cá nhân ở họ trở dậy, chi phối, chỉ lo lợi ích cá nhân, gia đình, lợi ích nhóm, xâm phạm lợi ích của Nhà nước, tập thể, của người dân; sống chộp giạt, thực dụng.

Mức độ thứ hai, xa rời dần những nguyên tắc và mục tiêu của chủ nghĩa xã hội, du nhập những tư tưởng lý luận phi mác xít. Những cán bộ, đảng viên ở mức độ biểu hiện này thường xa rời dần những nguyên tắc và mục tiêu của chủ nghĩa xã hội, nhưng chưa đến mức đoạn

tuyệt với nguyên tắc và mục tiêu đó. Niềm tin vào chủ nghĩa xã hội ở họ mặc dù đã suy giảm nghiêm trọng, nhưng họ không muốn thay đổi chế độ, vì theo họ chế độ xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam vẫn “còn có lợi” và còn cho rằng, việc học tập chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, việc giáo dục mục tiêu, lý tưởng cách mạng là không cần thiết nữa. Họ kiến nghị cắt xén nội dung, chỉ cần học tập, nghiên cứu những vấn đề thật cơ bản, hoặc rút ngắn thời gian học tập chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước. Trong điều kiện toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế, họ càng say sưa với việc du nhập, quảng bá những tư tưởng lý luận phi mác xít, tích cực vận dụng, học tập những kinh nghiệm, những mô hình, khuôn mẫu của nước ngoài một cách máy móc; coi những mô hình phương Tây như là một giá trị “khuôn mẫu”, là “chuẩn mực” để học theo, làm theo ở mọi lĩnh vực mà không cần tính đến thực tiễn, đặc điểm của đất nước.

Mức độ thứ ba, biến chất về chính trị, từ bỏ chủ nghĩa Mác - Lênin, lý tưởng xã hội chủ nghĩa. “Tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” của những cán bộ, đảng viên ở mức độ này là đã rơi vào trạng thái nghiêm trọng, đã biến chất về chính trị, từ bỏ chủ nghĩa Mác - Lênin, lý tưởng xã hội chủ nghĩa. Mặc dù, họ chưa “công khai”, còn ngụy trang, che giấu nên khó phát hiện, khó nhận biết, nhưng đã ngấm ngầm bằng cách này hay cách khác tuyên truyền các quan điểm lệch lạc, trái với chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước. Họ ra sức và cố “đề cao” ý thức dân tộc, lòng yêu nước, tự cho mình là “người tâm huyết” với vận mệnh của dân tộc, với sự phát triển của đất nước để tuyên truyền các quan điểm sai trái của mình.

Mức độ thứ tư, chống đối Đảng và chế độ xã hội chủ nghĩa. Ở mức độ này họ đã đạt đến độ chuyển hẳn về chất, đã biến chất hoàn toàn về chính trị, có hành động chống

đối Đảng và chế độ xã hội chủ nghĩa. Họ đã thực sự ra mặt chống đối Đảng và chế độ xã hội chủ nghĩa bằng tư tưởng, quan điểm chính trị đối lập, thù địch. Công khai đứng hẳn về phía bên kia chiến tuyến, thông thường những trường hợp này được sự hỗ trợ cả về vật chất và tinh thần, cả về tư tưởng và tổ chức của các thế lực thù địch, phản động trong nước và nước ngoài. Những người này ra sức xuyên tạc, công kích, bác bỏ chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh; xuyên tạc đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; phủ nhận sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam đối với xã hội; xuyên tạc chế độ dân chủ, nhân quyền ở nước ta. Thành lập các nhóm, các hội, các tổ chức trái pháp luật - thực chất là các nhóm phản động, nhằm tập hợp lực lượng, gây thanh thế, kêu gọi và nhận sự trợ giúp tài chính của bên ngoài để chống đối chế độ.

Việc chỉ ra bốn mức độ của “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” hiện nay trong một bộ phận cán bộ, đảng viên nêu trên chỉ có tính chất tương đối bởi sự phức tạp và sự chồng lấn, đan xen giữa các mức độ biểu hiện của nó.

2. Nhận diện các đối tượng suy thoái trong một bộ phận cán bộ, đảng viên ở nước ta hiện nay

Các đối tượng suy thoái hiện nay (chỉ là một bộ phận không nhỏ), bao gồm cả cán bộ, đảng viên không giữ vị trí lãnh đạo, quản lý và cán bộ, đảng viên giữ vị trí lãnh đạo, quản lý (kể cả cán bộ cao cấp). Tuy hai nhóm đối tượng này biểu hiện sự suy thoái có điểm chung, nhưng ở mỗi nhóm lại có điểm riêng, do vậy cần nhận diện rõ.

2.1 Đối với nhóm cán bộ, đảng viên giữ vị trí lãnh đạo, quản lý

Đây là những người có chức, có quyền, có người giữ cương vị lãnh đạo, quản lý các cấp trong hệ thống chính trị. Những biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống ở họ là: tự cho mình quyền đứng ngoài sự quản lý, giám sát của tổ chức, coi thường pháp luật Nhà nước cũng như các quy định của cơ quan, đơn vị, buông lỏng việc thực hiện

nguyên tắc tập trung dân chủ; quan liêu, xa dân, rất ít bám, nắm cơ sở, ít lắng nghe ý kiến cấp dưới; bè phái, cục bộ, độc đoán, chuyên quyền, đặc quyền, đặc lợi, tham ô, tham nhũng; luôn tìm cách triệt hạ, trù úm những người trung thực, thẳng thắn trong đấu tranh phê bình, bảo vệ lẽ phải; tìm mọi cách bảo vệ lợi ích nhóm, bao che, dung túng cho nhau. Các thế lực thù địch tìm cách mua chuộc, lôi kéo nhằm thúc đẩy “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” từ bên trong, bên trên nội bộ hồng làm tan rã Đảng ta.

2.2 Đối với nhóm cán bộ, đảng viên không giữ vị trí lãnh đạo, quản lý

Họ phai nhạt niềm tin, lý tưởng cách mạng, không kiên định con đường xã hội chủ nghĩa, dao động, sa sút ý chí chiến đấu, thấy đúng không bảo vệ, thấy sai không dám đấu tranh, phụ họa theo những nhận thức sai, quan điểm lệch lạc; không còn ý thức hết lòng vì nước, vì dân, không làm tròn bổn phận, chức trách, nghĩa vụ. Thiếu tin tưởng vào chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, vào lý tưởng, mục tiêu, con đường độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; thiếu tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng, vào đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, nhưng chưa đến mức độ chống đối. Chủ nghĩa cá nhân chi phối, chỉ lo cho bản thân, thực dụng vì lợi ích cá nhân, gia đình, lợi ích nhóm; làm ăn phi pháp, chộp giật.

Sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống bao giờ cũng mang tính hệ thống, tính tổng thể, từ suy thoái về mặt này dẫn đến suy thoái về mặt khác, làm biến chất cán bộ, đảng viên. Suy thoái về đạo đức, lối sống thường xuất hiện trước, dễ nhận thấy hơn và nếu chậm ngăn chặn, đẩy lùi sẽ dẫn đến hệ lụy suy thoái về chính trị, tư tưởng; ngược lại, có khi suy thoái về chính trị, tư tưởng trở thành căn nguyên của suy thoái về đạo đức, lối sống. Trong các loại đối tượng suy thoái, nếu cán bộ, đảng viên có chức, có quyền, đặc biệt là người giữ vị trí cao cấp, người đứng đầu bị suy thoái về chính trị, tư tưởng, đạo đức, lối sống sẽ có ảnh hưởng, tác

động không tốt đến tổ chức, đến đội ngũ cán bộ, đảng viên và quần chúng, làm cho các chủ trương, chính sách đề ra không đưa được vào cuộc sống.

Như vậy, việc nhận diện cụ thể, chính xác các biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” của một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên nhằm giúp các cấp ủy ở mỗi cấp trong hệ thống chính trị có định hướng lãnh đạo phù hợp và có chủ trương nhất quán trong công tác cán bộ, phù hợp với tình hình mới của cách mạng, góp phần nâng cao vai trò lãnh đạo, sức sống và sức chiến đấu của từng tổ chức đảng. Mỗi cấp ủy, chi bộ, đảng bộ cần phân tích thấu đáo, nhận diện đúng, kịp thời từng đối tượng trong tổ chức của mình xem ai có biểu hiện suy thoái, suy thoái về mặt nào, ở mức độ nào và suy thoái như thế nào. Đồng thời, từng cán bộ, đảng viên phải dũng cảm tự nhận diện chính mình có biểu hiện suy thoái hay không, người có chức vụ lãnh đạo, quản lý càng cao càng phải gương mẫu tự nhận diện trước. Qua đó, “chủ động phòng ngừa, đấu tranh phê phán, ngăn chặn những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ”⁽⁴⁾.

Những vấn đề nêu trên cho thấy tính chất hết sức phức tạp và đặc biệt nguy hiểm của tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”. Nó không chỉ liên quan đến bản chất, phẩm chất của đảng viên, mà liên quan đến sự tồn vong của Đảng và chế độ, trực tiếp “làm tan rã Đảng ta, chế độ ta từ gốc, từ bên trong”⁽⁵⁾. Không thể đơn giản hóa, xem nhẹ, e ngại khi nói đến tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong một bộ phận cán bộ, đảng viên hiện nay.

Vì vậy, cần phải phát huy vai trò của các tổ chức, các đoàn thể và quần chúng nhân dân, của dư luận, các cơ quan báo chí để tạo nên sức mạnh tổng hợp, tạo được sự đồng thuận trong xã hội nhằm phát hiện kịp thời những cán bộ, đảng viên suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển

hóa”. Mỗi cán bộ, đảng viên phải chiến thắng được chính mình trong cuộc đấu tranh đẩy lùi suy thoái về chính trị, tư tưởng, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” để thực hiện mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”⁽⁶⁾./.

Ghi chú:

(1) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Văn phòng Trung ương Đảng, H.2016, tr.191-192.

(2) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb CTQG, H.2011, tr.173.

(3) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Hội nghị lần thứ tư, Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII*, Văn phòng Trung ương Đảng, H.2016, tr.28-30.

(4) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb CTQG, H.2016, tr.186.

(5) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Hội nghị lần thứ tư Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI*, Nxb CTQG, H.2012, tr.95.

(6) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb CTQG, H.2011, tr.70.

Tài liệu tham khảo:

1. Hồ Chí Minh, *toàn tập*, CD-ROM, tập 13, tập 14, Nxb CTQG, H.2012.

2. *Ba mươi năm đổi mới và phát triển ở Việt Nam*, Nxb CTQG, H.2015.

3. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Văn phòng Trung ương Đảng, H.2016.

4. Hội đồng Lý luận Trung ương, *Phê phán các quan điểm sai trái, xuyên tạc cuộc đấu tranh chống suy thoái về tư tưởng chính trị, những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” về chính trị trong Đảng*, Nxb CTQG, H.2017.

5. Cục Tuyên huấn, Viện Khoa học xã hội nhân văn quân sự, *Hỏi đáp về phòng, chống “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” ở nước ta hiện nay*, Nxb CTQG, H.2016.